

Маја Иванчевић Ошанац
Универзитет у Београду
Факултет за специјалну
едукацију и рехабилитацију
majaotanjac@fasper.bg.ac.rs

UDC: 376(038)=111=163.41
Сљручни раг

ЕНГЛЕСКО-СРПСКИ ГЛОСАР ТЕРМИНОЛОГИЈЕ ИЗ ОБЛАСТИ СПЕЦИЈАЛНЕ ЕДУКАЦИЈЕ И РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ

Овај глосар представља резултат дугогодишњег искуства ауторке као наставника енглеског језика струке на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, као и ангажмана у својству преводиоца и лектора за енглески језик у научном часопису *Специјална едукација и рехабилитација*.

Глосар је осмишљен као референтни приручник намењен студентима специјалне едукације и рехабилитације, али и као подршка у стручно-преводиачкој пракси. Преглед постојећих речника и глосара из ове области показује да су овакве публикације ретке, често застареле, или недоступне студентима. Глосар који је пред читаоцем превасходно обухвата стручне термине који су усклађени са наставним планом и програмом предмета *Енглески језик* и *Сљруковни енглески језик* који се изучавају на првој и другој години основних академских студија Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију. Ово уједно представља и његово ограничење, те би у будућности требало радити на његовом ажурирању и проширењу намене и обима.

Према сазнањима ауторке, ово је први енглеско-српски глосар терминологије из области специјалне едукације и рехабилитације. Обухвата више од 450 термина са српским еквивалентима за енглеске стручне изразе из области специјалне едукације и сродних дисциплина, укључујући педагогију, психологију и медицину. Поред искуства из праксе, приликом његове израде и прикупљања материјала консултовани су следећи извори:

Мићић, Софија. *Енглеско-српски и српско-енглески медицински речник*. Друго допуњено издање. Београд: Завод за уџбенике, 2011.

[Мићић, Софија. *Englesko-srpski i srpsko-engleski medicinski rečnik*. Drugo dopunjeno izdanje. Beograd: Zavod za udžbenike, 2011]

Hallahan, Daniel, Pullen Paige and Kaufman, James. *An Introduction to Special Education*. 15th edition. USA: Pearson Education, 2022.

Ivančević Otanjac, Maja i Furundžić, Mirjana. *English for Special Education*. Drugo izdanje. Univerzitet u Beogradu: Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, 2018.

Kline, Julie. *Special Education Dictionary*. USA: LRP Publications, 2017.

Wallace, Susan. *A Dictionary of Education*. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2015.

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
А	
ability	способност
abstract thinking	апстрактно мишљење
abuse	злоупотреба (нпр. лека или супстанце), злостављање (нпр. детета)
academic achievement	академско/школско постигнуће
accessibility	приступачност
acceleration	разредна или предметна акцелерација
accommodations	прилагођавање (наставних метода и начина провере знања), акомодације
acute	акутан, јак, жесток
acquired condition	стечени поремећај
acquisition	стицање (знања или вештина)
adaptations	адаптације
adaptive behavior	адаптивно понашање
addiction	зависност
adult education	образовање одраслих
adventitious	стечен
adverse	неповољан, нежељен, штетан
adverse effect	нежељено дејство (лека)
advocacy	заступање права особа са инвалидитетом
affective disorder	афективни поремећај
age appropriate	примерено узрасту, прилагођено узрасту
age norms	узрастне норме
analysis (pl. analyses)	испитивање, анализа
analytic giftedness	аналитичка даровитост

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
anorexia nervosa	анорексија
anoxia	аноксија, одсуство кисеоника
anxiety	анксиозност
anxiety disorder	анксиозни поремећај
aphasia	афазија
aphonia	афонија, губитак гласа
applied behavior analysis (ABA)	примењена бихевиорална анализа/ примењена анализа понашања
apraxia	апраксија, некоординисаност покрета
aptitude	склоност
arthritis	артритис, запаљење зглобова
articulation	артикулација, образовање гласова
articulation disorder	поремећај артикулације
Asperger syndrome	Аспергеров синдром
asthma	астма
assessment	процена (нпр. способности, понашања или потреба ученика)
assistive technology devices	асистивне технологије
astigmatism	астигматизам
at risk children/students	деца/ученици под ризиком
Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)	хиперкинетички поремећај; поремећај пажње с хиперактивношћу
audiologist	аудиолог, стручњак за болести ува
audiometry	аудиометрија, мерење чула слуха
auditory	слушни
auditory processing	аудитивно процесирање
Augmentative and Alternative Communication (AAC)	аугментативна и алтернативна комуникација
autism	аутизам
Autism Spectrum Disorder (ASD)	поремећај из спектра аутизма
average	просечан
В	
behavior disorder (BD)	поремећај понашања
behavior management	управљање понашањем

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
behavioral observations	посматрање понашања, бихевиорална опсервација
behavior therapy	бихевиорална терапија
bilingual education	двојезично образовање, двојезична настава
bipolar disorder	биполарни поремећај
blind	слеп, који не види
blindness	слепило
borderline	граница, гранична црта
Braille	Брајево писмо
brain injury	повреда мозга
bulimia nervosa	булимија
bullying	вршњачко насиље
С	
cane	штап
care	брига, старање, заштита
caregiver	неговатељ, старатељ
cataract	катаракта, очна мрена
catatonia	обамрлост, кататонија
central nervous system (CNS)	централни нервни систем
cerebellum	церебелум, мали мозак
cerebral palsy (CP)	церебрална парализа
cerebrum	церебрум, велики мозак
childhood disintegrative disorder	дезинтегративни поремећај у детињству
chromosomal disorders	хромозомске аберације, синдроми
chronic condition	хронично стање
chronological age	хронолошки узраст
cleft palate	расцеп непца
closed head injury	затворена повреда главе
cochlea	кохлеа, пуж у унутрашњем уху
cochlear implant	кохлеарни имплант
coexistence	истовремено постојање

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
cognition	спознаја, когниција
cognitive functions	когнитивне функције
cognitive training	когнитивни тренинг
communication disorders	поремећај комуникације
comorbidity	коморбидитет
competence	способност, компетенција
conduct disorder	поремећај понашања
congenital	урођен, конгениталан
content enhancement	прилагођавање наставног садржаја
cooperative learning	кооперативно учење
coping strategies	механизми/стратегије суочавања са стресом
coprolalia	копролалија, невољно изговарање непристојних речи
cornea	рожњача, корнеа
corpus callosum	жуљасто тело
cortical visual impairment (CVI)	кортикално/церебрално оштећење вида
counselling	психолошко саветовање
crutches	штаке
curriculum (pl. curricula, curriculums)	курикулум, наставни план и програм
cystic fibrosis	цистична фиброза
D	
day care services	дневни центар, дневни боравак
deaf	глув, који не чује
deaf-blindness	слепоглувоћа
deafness	глувоћа
decibel	децибел, јединица звучности
defiance	пркос, отпор
deficit	дефицит, недостатак
delinquent	делинквент
deinstitutionalization	деинституционализација

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
depression	депресија
developmental	развојни, који се односи на развој
developmental delay	кашњење у развоју
developmental milestones	развојне прекретнице
dexterity	мануелна спретност
diabetes	дијабетес, шећерна болест
diagnosis (pl. diagnoses)	дијагноза
Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5)	Дијагностички и статистички приручник за душевне поремећаје, пето издање
diagnostic test	дијагностички тест
differential diagnosis	диференцијална дијагноза
differentiated instruction	диференцирана настава
digital inclusion	дигитална инклузија
digital literacy	дигитална писменост
direct instruction	директна настава
disability	инвалидитет, неспособност, ометеност
disruptive	деструктиван
distance learning	учење на даљину
distractibility	дистрактибилност
diversity	разноликост, различитост
dopamine	допамин
Down syndrome	Даунов синдром
dysarthria	дисартрија
dyscalculia	дискалкулија
dysfluency	дисфлуенција
dysgraphia	дисграфија
dyslexia	дислексија
dysphasia	дисфазија
dysphonia	дисфонија
dyspraxia	диспраксија
dystonia	дистонија

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
Е	
early intervention	рана интервенција
echolalia	ехолалија, аутоматско понављање туђих речи
education	образовање
e-learning	електронско учење
emotional disorder	емоционални поремећај
employment	запошљавање
encephalitis	енцефалитис, запаљење мозга
enrichment	обогаћивање наставног садржаја
environment	окружење
epilepsy	епилепсија
episodic condition	епизодични поремећај
etiology	етиологија, порекло и узрок болести или инвалидитета
evaluation	процена, евалуација
examination	преглед, испитивање
exceptional students	изузетни ученици (на српском језику чешће се односи на даровите ученике)
executive functions	егзекутивне функције
expressive language	експресивни говор
expressive language disorders	поремећаји експресивног говора
externalizing behavior	екстернализовани проблеми у понашању
Ф	
facilitation	олакшавање, потпомагање
fetal alcohol syndrome	фетални алкохолни синдром
fine motor skills	фина моторика
finger spelling	прстна азбука
flipped classroom	обрнута учионица
fluency disorders	поремећаји течности/флуентности говора
foster care services	хранитељство
Fragile X syndrome	синдром фрагилног X хромозома
frontal lobe	фронтални режањ

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
full inclusion	потпуна инклузија
functional skills	функционалне вештине
G	
gene	ген
general education	редовно образовање
general education teacher	наставник (у систему редовног образовања)
genetic	наследан, генетски
giftedness	даровитост, надареност
gifted students	даровити ученици
glaucoma	глауком, зелена мрена
grammar school	гимназија
gross motor skills	груба моторика
guardian	старатељ
guide dogs	пси водичи
H	
habilitation	хабилитација
hard of hearing	особе са оштећењем слуха
healthcare	здравствена заштита
hearing	слух, чуло слуха
hearing acuity	оштрина слуха
hearing aids	слушна помагала
hearing loss	губитак слуха
hearing impairment	поремећај слуха
heart conditions	срчана обољења
hemophilia	хемофилија
hereditary	наследно
herpes simplex	херпес симплекс
hertz	херц, јединица фреквенције
higher education	високо образовање
high-functioning autism	високофункционални аутизам
high-incidence	висока учесталост
hippotherapy	хипотерапија

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
hoarseness	промуклост, промукао глас
home-schooling	образовање код куће
homophones	хомофони
hydrocephalus	хидроцефалија
hyperactivity	хиперактивност
hyperopia	далековидост, хиперопија
I	
impairment	оштећење
impulsivity	импулсивност
inattention	непажња
incidental learning	ненамерно учење
inclusion	инклузија
individualized education program (IEP)	индивидуални образовни план (ИОП)
infant	мало дете (до 12 месеци)
inhibition	спречавање, инхибиција
injury	повреда, озледа
instruction (uncountable)	настава
instrument	инструмент (за процену или евалуацију)
integration	интеграција
integrated employment	интегрисано запошљавање
intellectual disability (ID)	интелектуална ометеност (ИО)
intelligence test (IQ test)	тест интелигенције
interpreter (related to sign language)	тумач знаковног језика
intervention	интервенција
internalizing behavior	интернализирани проблеми у понашању
involuntary	невољни
iris	дужица, ирис
J	
job coach	радни асистент
juvenile correctional facility	поправни дом за малолетнике

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
juvenile delinquency	малолетничка делинквенција
juvenile offender	малолетни преступник
juvenile rheumatoid arthritis	јувенилни идиопатски артритис
К	
kinesthesia	кинестеза, опажање положаја тела и покрета
Л	
language disorders	поремећаји језика, језички поремећаји
larynx	ларинкс, гркљан
lead poisoning	тровање оловом
learning disability (LD)	поремећаји у учењу, сметње у учењу
least restrictive environment (LRE)	најмање рестриктивно окружење
legal blindness	легално слепило
lens	сочиво
leukemia	леукемија
lifelong learning	учење током целог живота
lip reading	читање са усана
long-term memory	дугорочно памћење
low birth weight	мала порођајна тежина
low-incidence	ниска учесталост
low vision	слабовидост
М	
magnetic resonance imaging (MRI)	магнетна резонанца
magnifying devices	повећала
mainstreaming	мејнстриминг
mainstream school	редовна школа
maladaptive behavior	маладаптивно понашање
medical records	здравствени картон, здравствена документација
meningitis	менингитис, запаљење можданих опни
mental	душевно, ментални, умни

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
mental age	ментални узраст
mental disorders	ментални поремећаји
mental health	ментално здравље
metacognition	метакогниција
microcephalus	микроцефалија
mild intellectual disability	лака интелектуална ометеност
misconduct	неприкладно, проблематично понашање
mnemonics	мнемотехнике
mobility aids	помагала за кретање
modeling	моделовање
moderate intellectual disability	умерена интелектуална ометеност
modifications	модификације
morphology	морфологија
motor disorders	моторички поремећаји
motor speech disorders	моторички говорни поремећаји
motor tics	моторни тикови
multicultural education	мултикултурално образовање
multidisciplinary team	мултидисциплинарни тим
multiple disabilities	вишеструка ометеност
multiple sclerosis	мултипла склероза
multisensory approach	мултисензорни приступ
muscular dystrophy	мишићна дистрофија
myopia	кратковидост, миопија
N	
negative reinforcement	негативно поткрепљење
neurological disorder	неуролошки поремећај
neuropsychology	неуропсихологија
night blindness	ноћно слепило
nonverbal	невербално
normalization	нормализација
nystagmus	нистагмус, дрхтање очне јабучице

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
О	
observation	опсервација, посматрање
observational learning	опсервационо учење
obsessive-compulsive disorder (OCD)	опсесивно-компулзивни поремећај
occipital lobe	окципитални режањ
occupational therapy	окупациона терапија, радна терапија
online learning	онлајн настава
open head injury	отворена повреда главе
oppositional defiant disorder (ODD)	опозиционо-пркосни поремећај
optic nerve	оптички нерв
orientation and mobility	оријентација и самостално кретање
orthosis	ортоза, ојачавање зглоба или мишића
otoacoustic emissions	отоакустичке емисије
Р	
paraplegia	параплегија, парализа доњег дела тела
parental	родитељски
parenting	родитељство
parietal lobe	паријетални режањ
peer tutoring	туторство вршњака
percentage	проценат, постотак
perception	опажај, опажање, перцепција
perceptive	опажајни, перцептивни
perinatal	перинатални, претпорођајни
permanent	сталан, трајан, перманентан
perseverance	истрајност, упорност
pervasive developmental disorder (PDD)	первазивни развојни поремећаји
phenylketonuria	фенилкетонурија
phonology	фонологија
phonological disorders	фонолошки поремећаји
physical impairment	телесно оштећење

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
physical therapy	физикална терапија
physical therapist	физиотерапеут
physician	лекар, доктор
positive reinforcement	позитивно поткрепљење
postlingual deafness	постлингвална глувоћа
postnatal	постнатални, који се дешава после рођења
postsecondary education	наставак школовања након средње школе
Prader-Willi syndrome	Прадер-Вилијев синдром
practical giftedness	практична даровитост
practical intelligence	практична интелигенција, практичне вештине
pragmatics	прагматика
prelingual deafness	прелингвална глувоћа
prenatal	пренатални, који се дешава пре рођења
preschool	предшколско образовање
prevalence	преваленца, распрострањеност
prevention	превенција, спречавање болести
primary education	основно образовање
profound intellectual disability	дубока интелектуална ометеност
progressive	прогресиван, који напредује (погоршава се)
prosthesis	протеза, вештачки орган или део органа
psychoanalysis	психоанализа
psychological assessment	психолошка процена
psychologist	психолог
psychopath	психопата, особа која пати од антисоцијалног поремећаја личности
psychopathy	психопатија
psychotherapy	психотерапија
pupil	зеница, пупила
Q	
quadriplegia	квадриплегија, парализа обе руке и ноге
quality of life	квалитет живота

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
R	
receptive language	рецептивни говор
receptive language disorders	поремећаји рецептивног говора
referral	упућивање
refraction	преламање, рефракција
regular education	редовно образовање
rehabilitation	рехабилитација
reinforcement	поткрепљење
reinforcer	подстицај
repetitive behavior	репетитивно понашање, понављајуће понашање
residential school	интернатска школа
residual	преостао, резидуални
resilience	резилијентност, отпорност, способност суочавања и превазилажења препрека
resonance	резонанца, звучност
retina	мрежњача, ретина
Rett syndrome	Ретов синдром
rubella	рубеола
S	
savant syndrome	савантизам
schizophrenia	шизофренија
screening	скрининг, тестирање, испитивање, праћење
screen reader	читаач екрана
secondary education	средње образовање
secondary vocational school	средња стручна школа
segregation	сегрегација, одвајање, издвајање
seizure	напад, епилептични напад, конвулзија
seizure disorder	епилепсија
selective mutism	елективни мутизам
self-advocacy	самозаступање
self-care	самонега, самозаштита, самопомоћ

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
self-determination	самоопредељење
self-instruction	самостално учење
self-regulation	саморегулација
semantics	семантика
sense	чуло
sensory	чулни, сензорни
sensory impairment	сензорни поремећај
sensory integration	сензорна интеграција
sensory-motor disorders	сензомоторички поремећаји
severity	тежина, озбиљност (стања, болести)
severe intellectual disability	тешка интелектуална ометеност
short-term memory	краткорочно памћење
siblings	браћа и сестре
sighted	особа са очуваним видом
sign language	знаковни језик
skill	вештина
sleep apnea	апнеја у сну
Snellen chart	Снеленов оптиотип, табла за испитивање оштрине вида
social intelligence	социјална интелигенција, социјалне вештине
social protection	социјална заштита
social skills	социјалне вештине
social worker	социјални радник
socialization	социјализација
spasm	грч, спазам
spasticity	спастичност, грчење мишића
spatial	просторни, спацијални
special	посебан, специјалан
special education	специјална едукација, специјално образовање
special education teacher (special educator)	специјални едукатор, специјални педагог, дефектолог

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
special educational needs (SEN)	потреба за посебном подршком у образовању
special school	школа за ученике са сметњама у развоју, специјална школа
specificity	посебност, специфичност
spectrum	спектар
specific learning disabilities	специфичне сметње у учењу
speech	говор
speech disorders	поремећаји говора, говорни поремећаји
speech and language disorders	говорно-језички поремећаји
speech-language pathologist	логопед
speech-language pathology	логопедија
spina bifida	спина бифида, расцеп кичменог стуба
stammer	муцање, замуцкивање
stamina	снага, издржљивост
stereotypic behavior	стереотипно понашање
stigmatization	стигматизација
stimulus (pl. stimuli)	надражај, подстрек, стимулус
strabismus	страбизам, разроност
strength	снага, предност
students with disabilities	ученици са посебним потребама
students with special gifts and talents	даровити ученици
stuttering	муцање, замуцкивање
substance abuse	злоупотреба психоактивних супстанци
supported employment	запошљавање уз подршку
supported housing	становање уз подршку
syntax	синтакса
synthetic giftedness	креативна даровитост
syphilis	сифилис
Т	
tactile	тактилни, опипљив, осетљив на додир
tactile map	тактилна мапа

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
tactile sense	чуло додира
talent	таленат, дар
tantrum	напад беса, излив гнева
task analysis	анализа задатка
temporal lobe	темпорални режањ
temporary	пролазно, привремено
theory of mind	теорија ума
tic	тик, грчевито трзање мишића
timely	правовремен, одговарајући
tinnitus	тинитус, зујање у ушима
toddler	мало дете (1–3 године)
touch	додир, пипање, опипавање
total communication	тотална комуникација
Tourette's syndrome	Туретов синдром
toxin	токсин, отров
toxic	отрован, токсичан
training	обука
trait	обележје, карактеристика
transition	прелаз, транзиција
transitory	пролазан, краткотрајан, транзиторни
traumatic brain injury (TBI)	трауматска повреда мозга
treatment	лечење, третман
tremor	дрхтање, тремор, дрхтавица
tuberculosis	туберкулоза
tunnel vision	губитак периферног вида
twice-exceptional students	двоструко изузетни ученици
typically developing students	ученици типичног развоја
U	
universal design	универзални дизајн
universal design for learning	универзални дизајн у учењу
upbringing	васпитање
Usher syndrome	Ашеров синдром

ЕНГЛЕСКИ	СРПСКИ
V	
verbal	вербално
vision	вид, чуло вида
visual acuity	оштрина вида
visual aids	визуелна помагала
visual field	видно поље
visual impairment	поремећај вида
vitreous humor	стакласто тело
vocal cords	гласне жице, гласнице
vocal tics	вокални тикови
vocational education	стручно образовање
voice disorders	поремећаји гласа
voluntary	вољни
vulnerable	рањив, осетљив, вулнерабилан
W	
weakness	слабост
well-being	добробит, благостање, добро здравље
wheelchair	инвалидска колица
white cane	штап за слепе, бели штап
Williams syndrome	Вилијамсов синдром
withdrawn behavior	повученост
working memory	радна меморија
X	
X chromosome	X хромозом, полни хромозом
Y	
youth with disabilities	млади са инвалидитетом
Y chromosome	Y хромозом, мушки полни хромозом
Z	
zero tolerance	нулта толеранција

Маја Иванчевић Отањац је наставник енглеског језика струке, запослена је на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду од 2010. године. Такође, од 2010. године обавља послове преводиоца и лектора за енглески језик за научни часопис *Специјална едукација и рехабилитација*. Поред објављених стручних публикација, један је од аутора уџбеника *English for Special Education* у издању Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију. Учествовала је у међународном пројекту ERASMUS + KA2, *Accessible online environment for encouraging autonomous English language learning aimed at people with disabilities EN-ABILITIES* (2017-2019). Радила је лектуру и коректуру апстраката и радова на енглеском језику за зборнике међународних научних скупова у организацији факултета 2021. и 2023. године као и преводе материјала за бројне пројекте.

Maja Ivančević Otanjac teaches English for Specific Purposes at the Faculty of Special Education and Rehabilitation, University of Belgrade, where she has been employed since 2010. She has also worked as a translator and proofreader for the academic journal *Special Education and Rehabilitation* since 2010. In addition to her professional publications, she is a co-author of the textbook *English for Special Education*, published by the Faculty of Special Education and Rehabilitation. She participated in the international ERASMUS+ KA2 project *Accessible online environment for encouraging autonomous English language learning aimed at people with disabilities* (EN-ABILITIES, 2017–2019). She has translated materials for numerous projects and edited and proofread abstracts and papers in English for the proceedings of international scientific conferences organized by the Faculty of Special Education and Rehabilitation in 2021 and 2023.

<https://orcid.org/0000-0001-7098-2749>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).